

Regioonide Komitee perspektiivarvamus teemal „Ümberkorralduste kohalike ja piirkondlike strateegiade edutegurid”

(2007/C 305/07)

REGIOONIDE KOMITEE TEEB JÄRGMISED SOOVITUSED:

- väga oluline on käsitada linnades ja piirkondades toimuvaid ümberkorraldusprotsesse kui alalist nähtust, mis on osa ELi majandus- ja sotsiaalsest elust. Ümberkorraldusi tuleb näha kui võimalust tegeleda praeguste ja tulevaste probleemide lahendamisega;
- Regioonide Komitee soovitab luua süsteemi, mis võimaldaks neid protsesse kogu Euroopa Liidus pidevalt jälgida. Seda peaksid läbi viima sidusrühmadest sõltumatud asutused. Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid ergutama haldusasutuste, ettevõtete ja sotsiaalpartnerite kohaliku ja piirkondliku tasandi partnerlust ja soodustama sel viisil koostööd, edendamaks kohalikku arengut globaliseerunud maailmas, seda eriti äärealadel, mille kultuuripärand on hääbumisohus;
- piirkondlikul ja kohalikul tasandil peavad ümberkorraldused toimuma nii, et tagatakse ühenduse poliitika eesmärkide täitmine ning samal ajal säilitatakse kõrge tööhõive tase ja sellest tulenevalt ELi kodanike vastav elukvaliteet. Kaasaegsete ümberkorralduste käigus tuleks samaaegselt anda tuge ka moderniseerimisprotsessile, et kujundada välja tulevikku suunatud, teadmiste- ja innovatsioonipõhine majandus. Seda eesmärki on võimalik saavutada üksnes suuremate investeeringutega inimressurssidesse;
- maapiirkondade ümberkorralduste tervikliku mudeli abil on võimalik (või peaks olema võimalik) tagada minimaalsete üldist majandushuvi pakkuvate teenuste olemasolu, et meelitada ligi ettevõtteid ja kvalifitseeritud töötajaid ning peatada väljaränne. Seejuures on oluline jälgida seda, et Euroopa Regioonide arengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi vahendeid kasutatakse uuenduste toetamiseks ning mitte olemasoleva säilitamiseks. Üks oluline vahend, mille abil saab lahendada kiireloomulisi probleeme, mida ümberkorraldused võivad põhjustada, on Globaliseerimisega Kohanemise Euroopa Fond.

Raportöör: Witold KROCHMAL Wołówi linnapea (PL/UEN-EA)

Poliitilised soovitused

REGIOONIDE KOMITEE

Arvamuse sotsiaalmajanduslik ja poliitiline taust

1. 16. oktoobril 2006 esitas Euroopa Komisjon Regioonide Komiteele taotluse koostada perspektiivarvamus edukate strateegiade kohta seoses ümberkorraldustega ELi linnades ja piirkondades. Komisjoni arvates annaks komitee arvamus olulise panuse, mis aitaks välja töötada komisjoni kontseptsiooni seoses Euroopa majanduses vältimatute ümberkorraldustega.

2. Praegu toimuvad Euroopa Liidu majanduses suured muutused, mis tähendavad piirkondade ja linnade kogu majandusstruktuuri ümberkorraldamist. Sellega kaasnevad kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele uued väljakutsed, millele tuleb vastata nii, et säiliks tasakaal sotsiaalvaldkonna, majanduse ja keskkonna vahel.

3. Ümberkorraldustes tuleb näha võimalust praeguste ja tulevaste majandusprobleemide lahendamiseks ning nende soovimatute tagajärgede leevendamiseks või vältimiseks. Kohalik ja piirkondlik tasand on rohujuure tasandiga lähedalt seotud ning suudab reageerida asjakohaselt, kiirelt ja paindlikult. Seepärast on kohalik ja piirkondlik tasand ümberkorralduste läbiviimiseks kõige tõhusam, eriti kui ümberkorralduste eesmärk ei ole lahendada struktuurilisi probleeme.

4. Piirkondlikul ja kohalikul tasandil peavad ümberkorraldused toimuma nii, et tagatakse ühenduse poliitika eesmärkide täitmine. See tähendab, et tuleb kindlustada konkurentsi- ja innovatsioonivõime ning samuti säilitada kõrge tööhõive tase ja sellest tulenevalt ELi kodanike vastav elukvaliteet.

5. Kõnealused väljakutsed puudutavad eelkõige neid linnu ja piirkondi ehk neid omavalitsusi, kellel on head võimalused selleks, et strateegilisi suuniseid konkreetse tegevusena ellu viia ning mobiliseerida kohalikke ühiskondlikke ja majanduslikke osalejaid selles tegevuses osalema.

6. Käesoleva arvamuse eesmärk on täiendada kohalikust ja piirkondlikust seisukohast lähtudes praegust arutelu ümberkorralduste teemal, mis püsivalt ja vältimatult toimuvad meie majandusliku ja ühiskondliku elu taustal.

7. Peamised põhjused ümberkorraldusteks, mida kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi ametiasutused peavad käsitleda ning isegi ette nägema ja ennetama, on järgmised:

- globaliseerumise süvenemine,
- turvalisus ja terrorismivastane võitlus,
- energia ja kliimamuutused,
- maailma rahvamajanduste avanemine rahvusvahelisele kaubandusele,

- ELi siseturu areng,
  - uute uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtmine,
  - rangemad keskkonnakaitsestandardid,
  - üldhuviteenuste kasv,
  - muutused tarbijapoolses nõudluses.
8. Ümberkorraldusi võib läbi viia erinevatel tasanditel ja samuti erinevates valdkondades:
- sektoritevahelisel tasandil,
  - sektori tasandil,
  - ettevõtte tasandil.
9. Olenemata sektorist või majandusharust, tuleb ümberkorraldusi käsitleda eelkõige kohalikus kontekstis, sest kõnealuse protsessi mõjud puudutavad kõige enam just kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi.
10. Ümberkorraldustele sundivate tegurite ilmnemise kiiruse osas tuleb märkida, et kõnealused protsessid algavad sageli äkitselt, sest ettevõtted peavad kiiresti reageerima globaliseerunud majanduse nõuetele ja tarbijaturu muutustele.
11. Järjest rohkem globaliseeruva majanduse tulemusel muutuvad tsüklilised kriisid ja puudujäägid ettevõtete või sektori konkrentsivõimes üha märgatavamaks. Kõnealused kriisid on ettearvamatud ning võivad aja jooksul piirkonna majandusele tõsiselt kahju tekitada.
12. Samal põhjusel muutub üha tavalisemaks ümberpaigutamine — majandustegevuse järsk üleviimine ühest piirkonnast teise. Kõnealuste ootamatute otsuste aluseks on strateegilised ja majanduslikud kriteeriumid, samuti tootmistegurite kulud, kuid vahel võivad ajendiks olla ka investeringuid ligimeelitavad piirkondlikud stiimulid ja regionaalpoliitika.
13. Sellised ülepeakaela toimuvad ümberkorraldused ei anna rahuldavaid tulemusi, kuigi paljudes riikides on olemas tugevad õigusvahendid ja professionaalsed meeskonnad. Kõnealuse protsessi tulemusena ei ole välistatud suured negatiivsed sotsiaalsed ja piirkondlikud muutused ning seetõttu eelistatakse lühiajalisi lahendusi selle asemel, et leida püsivamaid ja pikaajalisemaid lahendusi. Sellise tegevusiiga kaasnevad sageli tõsised sotsiaalsed ja territoriaalsed probleemid. Eelistega, mida ettevõtete ümberpaigutamine annab ettevõtetele, kaasneb sageli tõsine kahju selle piirkonna jaoks, mis ettevõtte kaotab.
14. Väljakutse seisneb selles, et vältimatuid ümberkorraldusi mitte pidurdada, vaid jaatada, nii et piirkonnad, kohalikud omavalitsusüksused ja üksikisikud jääksid võimalikult kauaks negatiivsetest mõjudest puutumata ning näeksid selle asemel eesseisvaid võimalusi.

15. Ülepeakaela toimuvad ümberkorraldused puudutasid eriti neid riike, mis ühinesid ELiga 2004. ja 2007. aastal. Suures osas on see tingitud sellest, et 27-liikmelise ELi riigid on majandusarengu, uute tehnoloogiate kasutamise ja innovatsioonivõime poolest väga erineval tasemel. Paljudel juhtudel on saavutatud soovitud majandusedu, kuid mitte ilma negatiivsete sotsiaalsete tagajärgedeta, mis eelkõige tulenevad sellest, et ümberkorraldused viidi ellu liiga kiiresti.

16. Vaatamata põhimõttelisele arusaamale, et ümberkorraldused on pidev protsess, tuleb neid protsesse analüüsida 15-liikmelise ELi riikides, kus püüti muutusi ennetada, et raskusi juba varakult ette näha ja ümberkorralduste negatiivseid tagajärgi osaliselt ära hoida või võimaluste piires minimeerida.

17. Ümberkorralduste ja eelkõige muutuste ennetamise õnnestumine sõltub suurel määral dialoogist ettevõtete, kolmanda sektori, töötajate ja nende organisatsioonide (nt ametühingute), kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, kõrgkoolide ja uurimisasutuste ning samuti valitsusasutuste (nt regionaalarengu agentuurid) vahel. Ümberkorralduste tulemused ja edukus sõltuvad sageli kõnealuse dialoogi kvaliteedist.

18. Eriti tähtis roll on kõnealuses protsessis piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Eelseisvate ümberkorralduste puhul võib välja tuua kolm tegevusvaldkonda:

- kohaliku majandus-, sotsiaal- ja infrastruktuuri tugevdamine ja vajadusel mitmekesistamine;
- suurte tööandjate püsimise tagamine ja VKEde kui tööhõive liikumapaneva jõu tugevdamine;
- piirkonna, linna või kohaliku omavalitsusüksuse atraktiivsuse suurendamine.

Nimetatud meetmete ja ümberkorraldusprotsessi elluviimiseks on vaja asjaomaseid statistilisi andmeid, teabeallikaid ja spetsiaalset strateegiat teabe kogumiseks ja edastamiseks kõigile ümberkorraldusprotsessis osalejatele.

19. Teabepoliitikas tuleb eritähelpanu pöörata VKEdele, kellel oma eripärasest struktuurist tingituna võib olla raske saada teavet, mis võimaldaks neil turu muutusi ennetada.

20. VKEde sektor vajab erilist kaitset nii ümberkorralduste käigus kui ka prognoositavate muutuste ajal. Neil etappidel on meetmed kõige vajalikumad, et tugevdada ning arendada organisatoorseid, strateegilisi ja juhtimisalaseid oskusi ja võimeid, mis aitavad kaasa VKEde kasvule. Tuleb traditsioonilisest pereettevõttele mudelist kaugemale minna ja luua ülemaailmsele konkurentsile vastav kontrolli- ja juhtimissüsteem. Analüüsitud näidetest selgub, et kõige tõhusamaks on osutunud alltöövõtu strateegia, kuid seda vaid juhtudel, kus oli võimalik minna kaugem

male tavapäraest turusuhetest ja saavutada ettevõtete partnerlusel põhinev koostöö või koostöö võrgustikuks ühendatud ettevõtete vahel, eriti kohalikul tasandil.

Järeldused

21. Ümberkorraldusprotsesside analüüsist selgub, et kõnealused protsessid ei toimu üheainsa mudeli järgi, vaid sõltuvad väga suurel määral järgmistest teguritest: territoriaalne tasand (piirkond, linn, kohalik omavalitsusüksus), majandusharu, piirkonna eripärad (nt selle asukoht: sh äärealad), majandusstruktuuri laad (põllumajandus, kerge- või rasketööstus) ja selle riigi majanduslik arengutase, kus asjaomane ümberkorraldusi läbi viiv piirkond asub.

22. Kaasaegsete ümberkorralduste käigus tuleks samaaegselt anda tuge ka moderniseerimisprotsessile, et kujundada välja tulevikku suunatud, teadmiste- ja innovatsioonipõhine majandus. Seda eesmärki on võimalik saavutada üksnes suuremate investeeringutega inimressurssidesse ja üld- ja kutsehariduse taseme tõstmisega. Selleks on vaja sihipärasemaid ja tõhusamaid investeeringuid piirkondlikul ja kohalikul tööturul, mis võimaldavad ennetada ulatuslike ümberkorralduste majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid.

23. Inimressurssidesse tehtavate investeeringute laiendamine ja suurendamine ning üld- ja kutsehariduse kohandamine ümberkorraldustest tulenevatele uutele kutsekvalifikatsiooniga seotud nõuetele toob kaasa lisakulusid. Seejuures tuleb asjaomaste mehhanismide abil tagada, et neid kulusid kannaksid ühiselt nii ettevõtted, avalik sektor kui ka eraisikud. Eelkõige tuleks edendada terviklikke haridusstrateegiaid, tagamaks, et töötajatel oleks teadmiste- ja innovatsioonipõhise majanduse nõuetele vastav kvalifikatsioon. Ümberkorralduste õnnestumiseks on äärmiselt oluline üld- ja kutseharidusalane kogemustevahetus ja partnerluskoostöö piirkondade ja linnade vahel.

24. Praktika on näidanud, et inimressurssidesse tehtavate investeeringutega seotud meetmetel on otsustav tähtsus ümberkorralduste läbiviimisel linna- ja maapiirkondades ja nende taaselustamisel. See on kohaliku tasandi ümberkorraldustega tegelevate institutsioonide üks peaülesanne. Ümberkorralduste õnnestumisel on lisaks kutsealast ja majanduslikku liikuvust edendavatele algatustele suur tähtsus ka nõudluse ja pakkumise tasakaalu tagamisel kohalikul tööturul. Tuleks toetada eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate ja selliste isikute liikuvust, keda ähvardab töötuks jäämine, pakkudes neile individuaalset abi töö või praktikavõimaluste otsimisel või koolitust, mis annaks töötajatele või neile, keda ähvardab töötuks jäämine, kvalifikatsiooni, mille järele on kohalikul tööturul nõudlus. Eriti oluline on see noorte puhul, kuna neil on töö leidmine eriti keeruline.

25. Meetmed koolituse etapist tööturule ülemineku kergendamiseks piirkondades, kus viiakse läbi ümberkorraldusi, vastavad Euroopa noorteprogrammi põhimõtetele, millega nähakse ette kutsenõustamine, abi täiendava kvalifikatsiooni omandamisel ja vastavad koolitusvõimalused.

26. Selliste meetmete abil peaks olema võimalik takistada linna- ja maapiirkondades ebasoovitavaid arenguid, nagu elanikkonna lahkumine maapiirkondadest. Kõnealune nähtus on probleem mitte üksnes seetõttu, et selle tagajärjel võib piirkond lakata kogukonnana toimimast, millega kaob kohalik kultuur, traditsioon ja eripärad, vaid ka hüdrokeoloogilise tasakaalu rikkumise ohu tõttu. Kõnealusele arengule saab kõige paremini ja tõhusamalt vastu astuda meetmetega, mida toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi vahenditega. Maapiirkondade ümberkorralduste tervikliku mudeli abil on võimalik (või peaks olema võimalik) tagada minimaalsete üldist majandushuvi pakkuvate teenuste olemasolu, et meelitada ligi ettevõtteid ja kvalifitseeritud töötajaid ning peatada väljaränne. Seejuures on oluline jälgida seda, et Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi vahendeid kasutataks uuenduste toetamiseks ning mitte olemasoleva säilitamiseks.

27. Üks oluline vahend, mille abil saab lahendada kiireloomulisi probleeme, mida ümberkorraldused võivad põhjustada, on Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond, mis pakub lühiajalist abi globaliseerumise tõttu toimunud majandustegevuse ümberpaiknemisest mõjutatud piirkondadele. Regioonide Komiteel on väljendanud heameelt selle vahendi loomise üle ning on teinud ettepaneku suurendada selle mahtu 1 000 miljoni euroni aastas. Regioonide Komitee loodab, et Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tulemuste esimeses aastaaruandes 2007. aasta kohta (aruanne avaldatakse 2008. aastal) analüüsitakse üksikasjalikult, kas määruse (EÜ) nr 1927/2006 artiklis 2 sätestatud sekkumiskriteeriumid võimaldavad fondi asjakohast kasutamist, ning soovib anda oma panuse nimetatud kriteeriumide võimaliku läbivaatamise üle tulevikus peetavasse arutellu.

28. Ümberkorralduste tagajärjel sõltuvad paljud piirkonnad üha enam turismist. Looduskaunite paikade ja kultuuriväärtuste kasutamise tervikliku kontseptsiooni eesmärk on tagada kvaliteet, mis peab eelkõige kindlustama tarbijate rahulolu. Seejuures on edu saavutamisel äärmiselt oluline teabevahetuse arendamine, ühendades piirkonnad, kus toimuvad ümberkorraldused, peamistesse riiklikesse ja Euroopa võrgustikesse, uute tehnoloogiate rakendamine, sh interneti lairibaühendus, et võimaldada suhtlust laias tähenduses, ning asjakohased haridus- ja koolitusmeetmed.

29. Just kultuuriline rikkus ja loodusvarad peaksid kõnealustes protsessides olema kesksel kohal. Sageli on need ümber-

korraldusprotsessi peamine väärtus, eriti hõredalt asustatud ääre-aladel. Need aitavad kaasa turismi dünaamilisele kasvule, mis mõjub hoovana kohalikule arengule.

30. Ligikaudu 60 % ELi rahvastikust elab üle 50 000 elanikuga linnapiirkondades. Seega asub suurem osa töökohti, ettevõtteid, kõrgemaid õppeasutusi ja teisi ühiskondliku ja majanduselu keskusi linnades ja linnapiirkondades. Need pakuvad avaraid võimalusi, kuid peidavad endas ka ohte. Ümberkorraldustega püütakse Euroopa linnades lisaks puhtalt majanduslikele meetmetele ka linnapiirkondi üldiselt taaselustada.

31. Praktika on näidanud, et elanike, linnavalitsuste ja ELi poolt soovitud mõjusid on võimalik saavutada üksnes mitmeta-sandiliste majanduslike, sotsiaalsete ja ruumiplaneerimise strateegiate abil. Kuigi linnapiirkondades on lihtsam ümberkorraldusteks partnereid leida, saavutatakse edu üksnes avaliku ja erasektori ning kolmanda sektori partnerluse abil, kasutades erinevaid rahastamisallikaid.

32. Linnad, kes on näiteks tänu oma suurusele või ajaloolisele taustale kindlustanud endale piirkonnas juhtpositsiooni, on piirkonna liikumapaneva jõuna võtnud ümberkorralduste raames suuna uuendusstrateegiatele. Tänu oma positsioonile saavad nad toetada ümberkorraldusi kogu piirkonnas, seda nii otseste partnerluste kui ka vastavas linnas asuvate institutsioonide kaudu.

33. Tänu konkurentsivõime tugevdamise ning ettevõtluse, uuendustegevuse ja teenuste arendamise meetmetele on õnnestunud kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid linnadesse meelitada ja neid seal hoida. See on tunduvalt parandanud elanikele pakutavate teenuste kvaliteeti ja valikut. Linnaruumi kohase planeerimise, kasutamise ja käigus hoidmise abil on linnades vähendatud kuritegevust ning tänu sellele on tänavad, pargid ja mängväljakud atraktiivsemad. Ümberkorralduste õnnestumisel on otsustav tähtsus kvaliteetsel linnakeskkonnal, mis oleks töötamiseks, elamiseks ja investeerimiseks atraktiivne paik.

34. Praktika on näidanud, et linnad, kes on otsustanud klasterite moodustamise strateegia kasuks, on suutnud tunduvalt suurendada oma konkurentsivõimet. Linnade ja maapiirkondade suhteid tuleks sobival tasandil arendada, luues selleks võrdseid võimalusi arvestavad ning linnade ja maapiirkondade erisusi vähendavad arengutingimused.

35. Kohaliku ja piirkondliku tasandi ümberkorraldusprotsesside diferentseeritud lähenemisviisi üle peaksid järelevalvet teostama võrgustikud, mis ühendavad alasid, kus toimuvad samalaadsed ümberkorraldused (nt ääre- või mäestikualade võrgustikud).

36. Samuti on oluline pakkuda asjaomastele osapooltele, st ümberkorraldusprotsessis osalevatele partneritele, paremat juurdepääsu rahastamisallikatele. Lisaks asjaomaste ELi fondide toetustele ja vahenditele tuleks neile pakkuda ka selliseid instrumente nagu pangatagatised, vastastikune käendamine, laenuid ja mikrolaenuid. Seejuures on oluline roll Euroopa Investeerimis-pangal ja Euroopa Investeerimisfondil.

37. Ei ole võimalik välja tuua ühtainsat mudelit, mis kindlasti tagaks ümberkorralduste õnnestumise. Kuid vaatamata ümberkorraldusprotsesside mitmekesisusele, võib siiski esile tõsta edukate ümberkorralduste teatud tunnuseid:

- tuleb pidevalt jälgida majandusprotsesse, et oleks võimalik ümberkorraldusi varakult ennetada;
- ennetamine ei tohi piirduda prognoosimisega, vaid tuleb luua tõenäolised stsenaariumid, et valmistuda nende teostumiseks;
- tuleb pidada organiseeritud sotsiaalset ja kodanikuühiskonna dialoogi, nt teabevahetus ümberkorraldustes osalejate vahel;
- vajalik on sellise struktuuri olemasolu, mis ühendaks omavahel kõrgkoolid, teadus- ja uurimisasutused, tööstuse ja kõigi valitsemistasandite asutused;
- on vaja kvaliteetseid, kergesti juurdepääsetavaid haridus- ja koolistruktuure;
- elluviidud meetmete kvaliteeti, tõhusust ja tulemusi tuleb regulaarselt avalikult hinnata;
- ümberkorraldusteks on vaja mitmekesiseid, kõigile protsessis osalejatele avatud rahastamisallikaid, see nõuab väga tõhusaid meetmeid;
- piirkond või linn peab suutma ellu viia sellist territoriaalpoliitikat, mis võimaldaks ettevõtetal jätkata kaupade tootmist, teenuste osutamist ja nende müüki;
- vajalik on kohaliku kogukonna teadlikkus pidevate muutuste vajalikkusest, mis väljendub kohalikus või piirkondlikus identiteedis. See tagab integreeritud lähenemisviisi majanduslikult, sotsiaalselt ja ökoloogiliselt jätkusuutlikuks arenguks ja on seega lisategur, mis meelitab ligi uusi investeeeringuid;
- piirkondlike ja kohalike omavalitsuste suhtumine peab olema proaktiivne ning põhinema headel juhtimisoskustel, konkurentsi edendamisel ja rahaliste vahendite kättesaadavusel;
- tuleb luua ulatuslik kohaliku tasandi projekt, mis sobiks kohalike oludega ja käsitleks üksikjuhtumite kaupa eri aspekte: majandusareng, haridus, sotsiaalne integratsioon, kultuur, ruumiline planeerimine jne.

Regioonide Komitee soovitusel

38. On väga oluline, et Euroopa Komisjon käsitaks linnades ja piirkondades toimuvaid ümberkorraldusprotsesse kui alalist nähtust, mis on osa ELi majandus- ja sotsiaalsest elust.

39. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peaksid oma piirkonna jaoks välja töötama tõhusad ennetusmeetmed, mis hõlmaksid majandussuundumuste jälgimist, majanduse toetamist ja kohalike meetmete sobitamist kohalikesse ja piirkondlikesse strateegiatesse, mis põhinevad linnade ja piirkondade suurtel ühisprojektidel.

40. Seetõttu on vaja luua süsteem, mis võimaldaks neid protsesse kogu ELis pidevalt jälgida. Seda peaksid läbi viima sidusrühmadest sõltumatud asutused ja sellesse tuleks kaasataks ettevõtteid, sotsiaalpartnerid ja kohalik elanikkond nii geograafiliselt kui ka valdkonna mõttes. Kõnealune süsteem peaks võimaldama analüüsida riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil — sh maapiirkondades, äärealadel ja mäestikualadel — toimuvaid majanduslikke ja ühiskondlikke muutusi ning uurida tööturu arenguperspektiive.

41. Ümberkorralduste läbiviimisel tulemuslikuks osutunud meetodeid tuleb laiemalt tutvustada, et ka teised ELi piirkonnad ja linnad võiksid neist kasu saada. Heade tavade avaldamisel tuleks alad liigitada ümberkorralduste sarnase iseloomu alusel (põllumajanduspiirkonnad, äärealad, kerge-, raske-, mäe- või tekstiilitööstuspiirkonnad, linnapiirkonnad).

42. Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid finantsinstrumentide abil ergutama haldusasutuste, ettevõtete ja sotsiaalpartnerite kohaliku ja piirkondliku tasandi partnerlust ja soodustama sel viisil koostööd, edendamaks kohalikkude arengut globaliseerunud maailmas. See võib ümberkorralduste ennetamist märkimisväärselt lihtsustada.

43. Regioonide Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu ELi rahastamismehhanismide, eriti Euroopa Sotsiaalfondi paindlikkusele, kindlustamaks rahastamisele juurdepääsu, et kiiresti reageerida ootamatult ja ilma hoiatuseta tekkivatele olukordadele. Kõnealustel juhtudel tekib kohene vajadus inkubaatorite, värbamistegevuse, ettevõtete käivitamise osutatava abi ja nõustamise ning asjakohase koolituse rahastamise järele. Ümberkorralduste tõttu töö kaotanud isikutel on parimad võimalused uue töö leidmiseks esimese kolme kuu jooksul, pärast seda vähenevad võimalused märkimisväärselt. Kõnealust reageerimisvajadust tuleks arvestada eri ELi tasandi vahendite rakenduse mehhanismides. Meetmed kiireks reageerimiseks raskustele, mida ümberkorraldused võivad põhjustada, peaksid hõlmama ka abi asjaomaste üksikisikute koheste sotsiaalsete vajaduste (eluaue, tervishoid, nõustamine jms) katmiseks. Ümberkorraldustest mõjutatud inimesed vajavad sotsiaalset toetust, mis võimaldaks neil alustada uusi tegevusi ja kohaneda ümberkorraldustega.

44. Piiräärsete piirkondade ja linnade asukohta tuleks ümberkorraldusprotsessis ära kasutada. Selleks tuleks kaotada kõik menetluslikud tõkked, mis piiravad tööjõu ja kapitali liikuvust ning raskendavad ümberkorraldusi.

45. Euroopa Komisjon peaks ELi struktuurifondide võimaluste raames välja töötama integreeritud kontseptsiooni ümberkorraldusprotsesside rahaliseks toetamiseks ühenduse vahenditest, mis aitaks lahendada mitte üksnes majanduslikke, vaid ka sotsiaalseid ja ühiskondlikke probleeme, viies samas ellu ühenduse poliitikat.

46. Liikmesriigid peaksid kaotama õiguslikud ja muud takistused, mis raskendavad avaliku ja erasektori partnerlust, sest kõnealused partnerlused võivad ümberkorraldustele aktiivselt ja tulemuslikult kaasa aidata.

47. Euroopa Komisjon ja teised institutsioonid, kes toetavad ümberkorraldusi rahaliselt, peaksid tugevdama järelevalvet eraldatud vahendite tõhususe üle, eriti Euroopa Sotsiaalfondi rahastatavate nn pehmete projektide valdkonnas.

48. Euroopa Liit peaks praeguses ühenduse poliitikas ja uute poliitikate väljatöötamisel arvesse võtma ümberkorraldustega seotud aspekte alates ümberkorralduste ennetusetapist kuni nende lõpuleviimiseni.

49. Liikmesriigid peaksid ümberkorraldusprotsessis osalejatele ette nägema ELi õigusaktidega kooskõlas olevaid rahastamisvahendeid, seda eriti äärealadel, mille kultuuripärand või kohalik identiteet on hääbumisohus ja kus ümberkorraldused tekitavad VKEdele eriti suuri raskusi.

50. Regioonide Komitee ootab, et komisjon konsulteeriks temaga raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi ühenduse suuniste läbivaatamisel 2007.-2008. aastal. Suunised aeguvad 2009. aasta oktoobris.

51. Liikmesriigid ja teised ümberkorraldusprotsessis osalejad peaksid tähelepanu pöörama eriti kohaliku kultuuri ja traditsioonide säilitamisele, sest need võivad praegustes või tulevastes ümberkorraldustes täita väärtuslikku rolli.

52. Euroopa Komisjoni uut algatust „Piirkonnad majandusmuutustes” ning nimetatud algatuse raames Euroopa Regionaalarengu Fondi rahalisel toetusel loodavaid linnade ja piirkondade võrgustikke tuleks kasutada selleks, et ennetada ümberkorraldusi ja levitada häid tavasid, mis on aidanud piirkondadel ja linnadel kohaneda globaliseerumisest tingitud muutustega.

53. Komitee soovib komisjonil eriti jälgida piirkondlike stiimulite kasutamist seoses ümberpaigutamisprotsessidega.

Brüssel, 11. oktoober 2007

Regioonide Komitee

president

Michel DELEBARRE

LISA I

Lühikokkuvõte linnades ja piirkondades kogutud näidetest ümberkorralduste kohta

See, mis näis olevat möödunud kohanemiskriis 1970-80ndatel aastatel, osutus korduvaks nähtuseks tänase Euroopa majandus- ja ühiskonnaelus. Sellest sai pidev protsess, mis eeldas ettevõtete ja nende keskkonna pidevat kohandumist muutuvate turutingimustega, teisisõnu: tekkis pidev ümberkorraldusprotsess. Euroopa Komisjoni taotlusel koostatud, Euroopa Liidu piirkondade ja linnade ümberkorraldusprotsesse käsitleva arvamuse jaoks analüüsis komitee sellekohaste protsesside arengu kohta saadud teavet, samuti arvukates dokumentides sisalduvat muud teavet. Nende põhjal tehtud järeldused ja soovitusel on lisatud käesolevasse arvamusse.

Šotimaa (Ühendkuningriik) — näide heast konkurentsivõimest maailmaturul

Ajavahemikul 2002-2006 langes tööstuses töötavate inimeste arv 276 000-lt 227 000-le ning ekspordiks tootmine vähenes üldiselt 36 % võrra. Enamik firmasid paigutas oma tootmise ELi uutesse liikmesriikidesse või Indiasse ja Hiinasse. Šotimaa majandusarengu praegune kava (FEDS) on suunatud tootlikkuse ja konkurentsivõime kindlustamisele maailmaturul. Šotimaa ametivõimude poolt väljatöötatud programm PACE (*Partnership Action for Continued Employment*) võimaldas kõigil avaliku ja erasektori organisatsioonidel aktiivselt tegutseda massiliste koondamiste ärahoidmiseks. Struktuurimuutus oli raske löök Šotimaa tööturule, eelkõige tööstusele. Tänu tööhoive kasvule teenuste- ja ettevõtlussektoris on Šotimaa siiski üks kõrgeima tööhoivemääraga piirkond Euroopa Liidus, kusjuures töötus on langenud viimase 30 aasta madalaimale tasemele. Lisaks saab Šotimaa majandus kasu globaliseerumisest. Šotimaa pangad laiendasid oma tegevust välismaale, mis tugevdas nende konkurentsipositsiooni.

Baskimaa (Hispaania) — ühe piirkonna ja selle linnade ümberkorraldus

1980ndatel algas Baskimaal kolmele põhivaldkonnale — laevaehitusele, terase- ja rasketööstusele — tuginevad kohaliku majanduse allakäik. Baskimaa valitsus, tööandjad ja ametiliidud otsustasid kõnealused tööstussektorid ümber korraldada ja kaasajastada. Tekkis üheksa majandusklastrit, mis andsid kokku 45 % Baskimaa sisemajanduse kogutoodangust (SKT). Nad on tänaseni piirkonna majanduse liikumapanev jõud. Täna, 20 aastat pärast protsessi algust, on Baskimaa oma SKTga Euroopas kolmandal kohal, jäädes tahapoole Luksemburgi ja Iirimaa piirkondadest. Töötuse määr, mis 1990. aastal oli 25 %, on nüüd 4,5 %. Suur osa kapitali investeeritakse uuendustesse; 66 % koguinvesteeringutest moodustab erakapital (Hispaanias on see keskmiselt 48 %, samas kui Euroopa Liidu keskmine on 54 %). Struktuurimuutusega kaasnes piirkonna linnade, sealhulgas pealinna Bilbao taaselavdamine. Oluline roll antud protsessis oli kultuuril ja kohalikul identiteedil, mis tõi kaasa suurema sotsiaalse heakskiidu.

Kreeta (Kreeka) — põllumajandusest turismimajandusse

Kreetal toetatakse ümberkorraldusprotsessi riiklikest ja Euroopa Liidu vahenditest. See tugineb ettevõtete ja teadusasutuste (Kreeta ülikool, Iraklioni teaduskeskus) koostööle. Struktuurimuutuse eesmärk oli aidata inimestel suunduda põllumajandussektorist majanduslikult tugevasse teenustesektorisse. Kõnealune eesmärk saavutati vaid osaliselt. Selle peamine põhjus on vertikaalne struktuur ja ülevalt dikteeritud meetmed. See tugevdas niigi tugevaid keskusi, jättes kõrvale saare keskel asuvad kaugemad piirkonnad, mistõttu suurenes lõhe allpiirkondade vahel veelgi. Sellega ei kaasnenud konkurentsivõime suurenemine.

Tavira (Portugal)

Ümberkorraldused põhinesid piirkonna taaselustamisel turismiteenuste arendamiseks ning investeeringute suurendamisel kõnealuses sektoris. See aitas rahastada ajaloolis-arhitektuurilise pärandi säilimist, mis omakorda toetas turismi ja meelitas erakapitali. Protsessi rahastati PITERi, URBCOMi, INTERREGi ja PROAlgarve fondist.

Austria piirkonnad

Ümberkorralduste keskpunktis oli üleminek ühele valdkonnale keskendunud majanduselt mitmemõõtmelisele tööstusstruktuurile, mis tugineb teadus- ja arendusprojektidele, turismisektorile ja ettevõtlusega seotud teenustele. Kõnealust protsessi toetatakse aktiivselt üld- ja erialase hariduse jätkuva arendamise kaudu.

Porto (Portugal)

Hiljuti alanud ümberkorraldusprotsessi tingisid erinevad aspektid: mitmed haldusasutused ja ettevõtted lahkusid linnast ja siirdusid pealinna, sündimus vähenes ja seoses hüpermarketite tekkega varises kokku traditsiooniline jaekaubandus. Ümberkorralduste eesmärk on kesklinna taaselustamine, kultuuriteenuste arendamine ja linna elamumajanduse uuendamine. 2004. aastal käivitati algatus PortoVivo, mille eesmärk on meelitada linna erainvesteeringuid. Kõnealune suur ümberkorraldus- ja taaselustamisprojekt on kavandatud 20 aastaks. Selle aja jooksul on kavas renoveerida enam kui 5 000 hoonet, mis ühelt poolt päästaks väärtusliku ajaloolis-kultuurilise pärandi ja aitaks teiselt poolt kaasa teenustesektori väljaarendamisele koos uute töökohtade loomisega.

Liberec (Tšehhi Vabariik)

Poliitilise süsteemi muutused käivitasid ümberkorraldusprotsessi, mille eesmärk on viia majandus kooskõlla Euroopa Liidu standarditega. Selleks vajalikud vahendid pärinevad peamiselt riigieelarvest ja piirkonna eelarvest ning Euroopa Liidu fondidest. Ümberkorraldustega toetatakse VKEde sektorit ning avaliku ja erasektori partnerluse arengut. Põhiprobleem on võlg ja riigirahanduse olukord.

Wrocław (Poola)

Viimase 17 aasta jooksul on muutunud nii linna majanduselu kui väljanägemine. Kesklinna ja üksikute linnaosade taaselustamine on kohale meelitanud palju erainvestoreid. Avatud on uued hotellid ja restoranid. Linnavalitsuse avatud poliitika, koostöö sõpruslinnade, piirkondlike ametiasutuste ning keskvalitsusega, samuti linna ja linna ümbruse kogukondade koostöö tõi kaasa uute tööstusharude rajamise ümbruskonda. Loodi Wrocławi tehnopark ning linna kõrgkoolid ja tööstus käivitasid mitmeid algatusi teadus- ja arendustegevuse valdkonnas. Selles õhkkonnas langes töötus 18 %-lt 6 %-le. Siiski tuleb tunnistada ka negatiivseid tagajärgi, nagu hinnatõus linnas. Näiteks kinnisvarahinnad on tõusnud ligikaudu 400 %.
